

dum --- cohabitantes in jam dicta villa *Ardocale* --- infra pau *Tollonense*, infra fines de villa jam dicta *Ardocale* ---» Villanueva, *Vi. Lit.* x, ape. xi, p. 242. Abadal el transcriu també —abreujant— i ens garanteix «conservada original a l'Arx. capitular d'Urgell» (*Eixalada*, 5 p. 65); la mateixa forma i data corroboren Pau Vila (*La Cerdanya*) i CATorras, *Pir. Cat.*, p. 255. *Ardòvol* 1408, *Priv.* de la Vall d'Àneu, de 1408 (ed. Saroihandy, *RFE* iv). Un *Pere d'Aldorel* preborde, en doc. de 1176, del *Cart.* de Tavèrnoles, 164.5, sembla 10 ser mal llegit per *Aldovel* o *-vol*. En canvi és errònia la identificació que PPujol cregué possible fer amb un *Avoldo* o *Avolle* de l'Acte de Cons. de la SdUrg., any 839: ha de ser una localitat diferent, no sols perquè l'equació fonètica és òbviamment impossible, com veu 15 tot lingüista, sinó perquè aquest lloc va citat entre Lles i Travesseres, mentre que *Ardòvol* és immediat a Prullans i separat d'aquells per tota l'amplada de la fonda vall de La Llosa. Ponsich, *Top.* 160, afegeix *Ardògoll* a. 1280 i *Ardòvol* S. XIX; ultra distingir correctament 20 de *Avoldo*, que retroba com *Avolt(t)* en docs. 1244 i 1269, i parr. Sti. Saturninis de *Avolt* 1280.

En els *E. T. C.*, 181-191, demostro que *Ardòvol* ve d'un *ARDÓ-CALE*, format amb el component *-CALE*, que entra també en *Isòvol* (abans *ISO-CALE*), *Arsèguel*, *Sal-tèguel*, *Estèguel*, *Toèvol*, *Nyòvols*, *Bèrcol* (< *ILIBER-CALE*) —de Cornellà del *Bèrcol*—, *Bordigol* i d'altres.¹

¹ Potser també prové d'un compost d'aquest nom el cogn. *Casaldòvol*, a. 1492, que *AlcM* (I, p. XL) cita s. v. *Cauliac*.

ARDUIX

Llogaret en el te. de Civís (alt Urgellet). Petit: tres edificis i un santuari (Reig Vilardell, *Monogr. de Cat.*, 35 s. v.).

PRON. MOD. *ardú's* a Arcavell 1936 (XIII, 124); id. a Civís, a Asnurri, i a Arduix mateix (1957), a on vaig haver fatigosament d'enfilarr-me per rosta pujada, durant l'enq. de 1957 per aquests poblets; les cases i 40 rònega capella es troben com encltxades en un portell de penyes a mig aire d'un gran serrat que baixa cap allà des de damunt d'Asnurri i Civit fins a St. Joan Fumat. Tinc a la vista el croquis que en dibuixà Casac. l'any 1920 quan assessorava el llibre de Marcel Chevalier sobre Andorra. I coincideix perfectament amb el que recordo de la meua enquesta.

DOC. ANT. «les planes d'Arduix» a. 1518, *Spill* de Castellbò (53r^o) i «les planes de Arduix», prop de Farrera¹ (ibid. 51v^o). «Port d'Ardux» referint-se sens 50 dubte al mateix portell on es troba Arduix, 1838, Anyós, *Relació de la Vall d'Andorra*, p. 8.

Abans, dues mencions, que el context potser permetria atribuir a Arduix, però suposant que el nom hi estigui en forma un poc alterada: *Hereduz* a. 912 (*Cart.* 55 Tavèrnoles, 32 (14) (acompanyant alguns llogarets de Castellbò, i un Abiglers, suspecte de ser mal llegit per *Aravell*): potser s'hauria de corregir en *Herduz*. I *Arasuze* en doc. de 953, cit. junt amb Cabriacs (potser 60 corregir en *Araduze*), *Cart.* id. Tavèrnoles, 39 (18);

publicat de nou en *Urgellia*, 210.22; 309.11, amb lleus variants; i amb context més extens, però el context, en lloc d'assegurar la identificació amb *Arduix*, dóna peu més aviat a creure que és un lloc parònim situat més al S., arran de Castellciutat.

ETIM. Donada la situació del lloc és ben convincent *ARDUUM OSTIUM* (ll. vg. *USTIUM*) 'portell escarpat'.

M'he plantejat la possibilitat de dos ètims diferents. Un origen pre-romà ibero-basc, en relació amb *Ardós* (supra); llavors: ζnom en *-ui*, en pl. *-uis* (com *Subenuix*, *Espalduix*? O un NP: sigui *l'Ardossus* epigràfic que he citat allí; sigui algun NP germànic. En un doc. alt-lldg. de c. 1605, del *Cart.* de Lezat: «Antfos et *Arduis* donnent à Lez et l'église de Mafrival» (entre Ar. i HGar.)² *Hi. Lgd.* v, 1751. A això ζno podria ser simplement un NP posttoponímic del nostre *Arduix*? Més aviat que un NP f. format amb l'arrel germ. *HARD-* + una terminació com la d'*Almodis*. Sigui com vulgui, aquests tempteigs sembla que s'han d'abandonar, i preferir l'excel·lent etimologia *ARDUUM OSTIUM*.

¹ Hi ha dos «Farrera» allí: Farrera dels Llops, uns 4 k. al peu d'Arduix, i Farrera de Pallars, a uns 15 k. però amb país desert entremig. —² Que es troba uns 90 k. dret al N. d'*Arduix*.

Arduané, V. *Ardanui* *Aregall*, *Argall*, V. *Aragall*

ARENA

He de renunciar, en edat avançada, a donar dades dels infinits *NLL* menors *Arena* i *Arenes*. En donaré, però, d'alguns derivats.

Arenal, p. ex. *Torre d'Arenal*, te. Dénia. *L'Arenal*, Xàbia, Petrer, *S'Arenal* (Palma de Mall.); Séquia dels *Arenals*, Puçol; camí dels ~, Alginet. Salta a la vista l'absència del mot *areny* en la toponímia val. i bal., en contrast amb el Princ., en tots els seus àmbits. *Areny* devia ser un mot estrany al mossàrab, com ho és a quasi tota la Romània; mentre que *arenal* és ben escàs en el nostre Nord; a mà només hi tenim *Arenals*, pda. de Montferrer de Segre (xxxvii, 188.5). En el Migjorn hi queda encara algun *Arenales* amb *-e* mossàrab a Llorxa (xxxiii, 58.11) etc.; i amb síncope: un lloc *Arnales*, alq. de Palma d'Ador a. 1272 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, 392).

⁴⁵ Un altre mossarabisme seria *L'Areneta*, Pinós de Monòver (xxxvi, 76.13), amb *-t-* conservada: *-ETA*, pl. del sufix *cohe*. *-ETUM*; d'aquest *ARENETUM*, amb vocalisme arabitzant: *Les Aranits* a La Torre de l'Espanyol (xiii, 54.2); i passant *-ts* a *-ç*: *S'Arenis* pda. de Santa Margalida mall. (xli, 30.19 = Masc. 12G7); amb síncope: Solana d'*Arnis* te. Norís (*Spill* de Castellbò, 65r^o; Capbreu de Castellarnau a. 1759, i xxi, 172 i 174).

S'Arenella, platja de ~ (costa N. del Port de Cadaqués: xlv, 116); com a nom de la illeta que hi ha davant aqueixa platja ja figura així en el S. XVIII, en el *Derrotero* de Tofiño (p. 148): probablement *ARENETÜ-LA* 'el petit areny'; i, amb síncope, *L'Arnella*, a Teulada (xxxiv, 62.23); funcionava encara com apellatiu, sign. 'torrent sorrenc' en el Vallès, a. 1042; «in te. *Terracia* estrada q. pergit per ipsa *arnella* de St. Iuliani